

Septembar 2020.

Länderbericht

Izveštaj o stanju u zemlji
Predstavništvo u Bosni i Hercegovini

PISA istjerana iz škola

Sven Petke, Ivana Marić

OECD od 2000. godine svake tri godine provodi međunarodno istraživanje u cilju procjene znanja i vještina PISA. Broj zemalja koje učestvuju u istraživanju kontinuirano raste. To također važi i za prihvatanje rezultata studije i neophodne promjene u obrazovnim sistemima. Sa 79 zemalja i regija koje su učestvovala u istraživanju PISA 2018. godine, ovo istraživanje je doseglo najveću međunarodnu raširenost. Bosna i Hercegovina je prije tri godine po prvi put učestvovala u istraživanju PISA. Oko 7000 učenica i učenika iz 138 škola u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH), 70 škola u Republici Srpskoj (RS) i pet škola u Brčko distriktu je učestvovalo u međunarodnoj studiji procjene znanja i vještina OECD-a.

Bosna i Hercegovina je u okviru studije PISA provedene prije tri godine bila na 62. mjestu od ukupno 79 zemalja. Rezultati učenika i učenica u sve tri oblasti za Bosnu i Hercegovinu su u prosjeku bili tri školske godine iza rezultata njihovih vršnjaka u zemljama OECD-a.¹

"Rezultati istraživanja PISA jesu poražavajući, ali nisu iznenađujući imajući u vidu činjenicu da posljednje tri decenije obrazovanje nije bilo u vrhu prioriteta u Bosni i Hercegovini" - izjavila je profesorica emeritus i direktorica Fondacije za obrazovanje u akciji, *Lamija Tanović*.²

Ko provodi studiju PISA u Bosni i Hercegovini? Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u Bosni i Hercegovini (APOS) provodi studiju PISA i druga međunarodna poredbena istraživanja u Bosni i Hercegovini (Međunarodno istraživanje trendova u znanju matematike i prirodnih nauka – TIMSS, i Međunarodno istraživanje razvoja čitalačke pismenosti – PIRLS). Pored nadležnih ministarstava obrazovanja u ovom procesu također učestvuju međunarodni partneri: Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Delegacija EU, Ambasada SAD-a, UNICEF, Ambasada Norveške, Save the Children i Fond otvoreno društvo. Ukupno 12 ministarstava nadležnih za obrazovanje i dva dodatna koja koordiniraju ovu oblast su zadužena za ovu studiju.³

Zamjenica direktora Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u Bosni i Hercegovini, *Žaneta Džumhur*, navela je da je uzorak od 6480 učenika i učenica sadržavao jednak omjer dječaka i djevojčica iz 213 osnovnih i srednjih škola u Bosni i Hercegovini.

Predstavnica OECD-a, *Tanja Bastianić*, je izjavila da se Bosna i Hercegovina nalazi na kraju tabele i izrazila nadu da će rezultati poslužiti kao motivacija za omogućavanje poboljšanja kvalitete obrazovanja, kako bi ovaj rezultat tokom slijedećeg istraživanja bio bolji.

Direktorica Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u Bosni i Hercegovini, *Maja Stojkić*, je naglasila da su preporuke važan rezultat ovog istraživanja, jer se na osnovu

¹ <https://www.unicef.org/bih/pri%C4%8De/objavljeni-rezultati-pisa-testiranja-za-bih>

² <http://source.ba/mobile/clanak/BiH/510665>

³ <https://bhrt.ba/1057140/uzivo-na-bht1-istrazivanje-pisa-koliko-su-ucenici-u-bih-sposobni-u-rjesavanju-problema/>

njih mogu vršiti poboljšanja ili izmjene, kako bi segmenti obrazovnih sistema ocijenjeni kao manjkavi postali efikasniji. *Stojkić* je istakla da je Bosna i Hercegovina učestvovala po prvi put.⁴

Adnan Husić, pomoćnik ministra civilnih poslova BiH u sektoru za obrazovanje, je izjavio da je objava rezultata studije PISA početak velikog i važnog procesa u Bosni i Hercegovini:

"Bosna i Hercegovina je dobila realistične i relevantne indikatore za to šta naši učenici i učenice znaju, razumiju i u stanju su primjenjivati, kao i u kojoj mjeri su spremni za život i rad u 21. stoljeću. Dijagnoza je postavljena, preporuke su date i sada je na nama da ih provedemo. Ovo nije kraj, već početak zajedničkih aktivnosti svih obrazovnih organa, a pred nama je provedba preporuka, zadatak koji nema alternativu".

Šef Delegacije EU i specijalni predstavnik EU u Bosni i Hercegovini, ambasador *Johann Sattler*, je naglasio važnost shvatanja rezultata i preporuka studije PISA kao početka važnih promjena, kao što je to bio slučaj u Austriji, u kojoj je objava rezultata studije PISA prouzrokovala veliki šok i potakla na brojne promjene. Šefica Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, *Kathleen Kavalec*, je rekla da se nada da će podaci koje je Bosna i Hercegovina dobila na osnovu istraživanja PISA biti korisni za proces poboljšanja sistema obrazovanja u Bosni i Hercegovini i najavila je dodatnu podršku za obrazovne organe u Bosni i Hercegovini.

PISA ugrožava "vitalne interese"

Tokom posebne sjednice održane 29. jula 2020., Narodna skupština Republike Srpske je potvrdila izjavu člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Milorada Dodika, da istraživanje PISA koje treba da se održi 2021. godine ugrožava vitalne interese Republike Srpske.

U izjavi Ministarstva prosvjete i kulture RS od 06. februara 2019. daju se komentari na prijedlog teksta sporazuma Predsjedništva za učešće u istraživanju PISA i upućuje se na neprihvatljivost upotrebe izraza "primarni jezik zemlje pravnog subjekta", kao i neprihvatljivost upotrebe izraza "nacionalni" za državu Bosnu i Hercegovinu, obzirom da se time dovode u pitanje "nadležnosti Republike Srpske nad obrazovanjem, kao i cjelovitost i nezavisnost njenog obrazovnog sistema".

Srpski član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, *Milorad Dodik*, je izjavio da Republika Srpska ima isključivu nadležnost za obrazovanje.

Poslanici Narodne skupštine Republike Srpske su potvrdili to odbijanje. Zajedno sa studijom PISA je odbačen i Memorandum o saradnji između Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i Ministarstva unutrašnje sigurnosti SAD-a vezan za upotrebu putničkih informacija, kao i Odluka o pristupanju Bosne i Hercegovine Međunarodnom istraživanju razvoja čitalačke pismenosti PIRLS 2021.⁵

Nezavisno učešće

"Mi podržavamo međunarodno priznata istraživanja u obrazovanju, ali uz učešće Republike Srpske kao nezavisnog obrazovnog sistema" – izjavila je ministrica prosvjete *Natalija Trivić*.⁶

Učenici i učenice iz Bosne i Hercegovine stoga neće učestvovati u studiji procjene znanja i vještina OECD-a 2022. godine. Na taj način se bez razloga odustaje od mogućnosti provedbe reformi obrazovnog sistema koje su se trebale desiti još davno.

Ponašanje i rezultat ove odluke vezane za studiju PISA su jedan od primjera za očito lakomisljeno postupanje političara prema budućnosti zemlje. Odgovornost za budućnost je

⁴ <https://mondo.ba/Info/Drustvo/a917576/PISA-test-Bosna-i-Hercegovina.html>

⁵ <https://startbih.ba/clanak/poslanici-narodne-skupstine-rs-potvrdili-dodikov-stav/134821>

⁶ <http://srpskacafe.com/2020/07/dodik-srpska-ima-iskljucivu-nadleznost-u-obrazovanju/>

važan stup politike zemlje. Kada jedna evropska zemlja napušta studiju i za to navodi apsurdne razloge, postaje jasno koliko je manjkava percepcija odgovornosti.

Fondacija Konrad Adenauer

Sven Petke
Direktor
Predstavništvo u Bosni i Hercegovini (Sarajevo)
www.kas.de

sven.petke@kas.de

Tekst ovog rada licenciran je pod uslovima „Creative Commons“.
Navođenje izvora i dijeljenje podliježe istim uslovima „4.0 international, CC BY-SA 4.0“.
(dostupno na: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.de>)